

*Щасливий дар –
творити для дітей*

До 120-річчя від дня народження

Наталії Забіли

методичні рекомендації

УДК 028.3 (Н.Забіла)

Щ 27

Відповідальна за випуск Т.М. Клюй
Комп'ютерна верстка, набір та оформлення О.В. Дорохова
Літературні редактори Л.М. Казакова, Н.І. Шеша

Щасливий дар – творити для дітей: методичні рекомендації до проведення заходів з нагоди 120-річчя від дня народження Наталії Забіли / КЗ «Чернігівська обласна бібліотека для дітей»; уклад., комп. верстка, набір та оформ. О. Дорохова. – Чернігів, 2023. – 20 с.

Матеріал знайомить читачів із творчістю дитячої письменниці і перекладачки Наталії Забіли (1903-1985).

Зам. № 1

© КЗ «Чернігівська обласна бібліотека для дітей», 2023 р.

Департамент культури і туризму, національностей та релігій
Чернігівської обласної державної адміністрації

КЗ «Чернігівська обласна бібліотека для дітей»
Чернігівської обласної ради

Щасливий дар – творити для дітей

до 120-річчя від дня народження
Наталії Забіли

методичні рекомендації

Чернігів – 2023

**Казка - мов життя,
а життя - мов казка...
Н.Забіла**

Талановитість авторів літературних творів, особливо для дітей, найчастіше вимірюється часом. Деякі імена безслідно зникають і залишаються лише в пам'яті істориків, а твори інших з задоволенням читає не одне покоління. Саме до останніх можна віднести творчість дитячої письменниці **Наталії Забіли**.

Про Наталю Забілу казали, що вона «письменниця всього живого на землі». Юні герої її творів саджають дерева, квітники, доглядають за зеленими насадженнями.

Наталія Львівна Забіла – українська дитяча письменниця і перекладачка, авторка понад 200 книг, які вийшли накладом більше 5 мільйонів примірників, народилася 5 березня 1903 року в Санкт-Петербурзі у дворянській родині з давніми мистецькими традиціями.

Серед предків Наталії - відомий поет-романтик Віктор Забіла. Дід поетеси Парамон Забелло - академік-скульптор, автор бюстів Т. Шевченка, М. Гоголя, пам'ятника О. Герцену в Ніцці та інших відомих витворів. Батьки - закінчили художнє училище Штігліца.

Батько Наталії Забіли любив розповідати про родичів: сімнадцять козацьких полковників, посвячених із

Безбородьками, Граб'янками, Мировичами, Полуботками, Скоропадськими – і вимальовувалася дітям історія України.

Прізвище своє козаки отримали через Петра Забілу з Борзни. Цей характерник-довгожитель поважав борщ зі сметаною. А забілом називають молоко, сметану, що забілюють борщ, чай, каву; польською такі молочні продукти називають "nabial". Зауважував татусь, як їх позбавляли родової пам'яті – писали прізвище Забіла на великоруський кшталт: Забела, Забілло...

У родині любили й цінували художнє слово, музику, малювання, змалку привчали всіх дітей — а їх було семеро — малювати, складати вірші, вигадувати казки.

Наталія багато читала, зокрема твори Тараса Шевченка. З дитинства вона писала вірші, казки й оповідання. Писала, як пізніше зазначила, «сама для себе, не надаючи серйозного значення цій справі й аж ніяк не гадаючи робити з цього свою основну професію».

У 1917 сім'я переїздить до України й оселяється в невеличкому селищі Люботині (нині Харківської області). Батько залишився в Петербурзі, тому старшим дітям довелося працювати, щоб якось вижити.

Наталія закінчує прискорений курс гімназії, працює на різних посадах, кілька років вчителює в селі Старий Люботин (нині частина Люботина) під Харковом. Роки вчителювання багато дали майбутній письменниці: вона дістала чимало безпосередніх вражень про учнівське життя, навчилася бачити в кожній дитині особистість.

1925 року Наталя Забіла закінчила історичне відділення Харківського інституту народної освіти. Ще в студентські роки Наталя пише твори для дітей, прозу та поезію.

У 1924 в Кам'янці-Подільському в газеті «Червоний кордон» її чоловік Сава Божко надрукував перший вірш Наталі на тематичній сторінці «Війна — війні».

По закінченні інституту працювала в редакції журналу «Нова книга», в Українській книжковій палаті.

У 1926 вийшла перша книжка її поезій **«Далекий край»**, а 1927 - перша книжка для дітей — оповідання **«За волю»** та **«Повість про Червоного звіра»**.

Видавши у 1928 році віршоване оповідання для малюків **«Про маленьку мавпу»**, Наталя Забіла твердо стає на шлях творення дитячої літератури. І хоч час від часу у неї виходять книги й для дорослого читача, твори для дітей стають її покликанням, щоденною турботою і з часом приносять їй заслужений успіх та любов мільйонів юних читачів. 1930

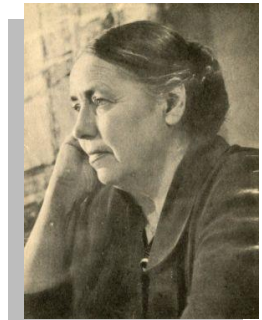
року вона остаточно переходить на творчу працю, маючи вже десяток — хай здебільшого й невеличких за обсягом — книжок. Понад половини з тих поетичних і прозових збірок адресовані юному читачеві: «Пригоди з автобусом» (1928), «У морі» (1929), «Про Тарасика й Марисю» (1930), «Ясочина книжка» (1934). Пізніше, вже в повоєнний час, вона випустила кілька

ліричних збірок поезії для дорослих.

У роки війни Наталя Забіла жила й працювала в Казахстані. Повернувшись до України, очолювала Харківську письменницьку організацію, до 1947 редагувала журнал «Барвінок». Близько двохсот книжок для дітей, переважно для дошкільного та молодшого шкільного віку, видала Наталя Забіла за час своєї літературної діяльності. Великою популярністю у юних читачів користуються збірки: «Під ясним сонцем» (1949), «Веселим малюкам» (1959), «У широкий світ» (1960), «Оповідання, казки, повісті» (1962), «Стояла собі хатка» (1974), «Рідний Київ» (1977, 1982), а також «Вибрані твори» в чотирьох томах (1984).

Творчий доробок Наталі Забіли характеризується різноманітністю тем і жанрів. Не випадково український поет Валентин Бичко назвав її творчість «материнською піснею, цікавою, барвистою, розумною, клопіткою, дбайливою».

Упродовж усього творчого життя вона сповідувала один принцип: для дітей треба писати так само добре, як і для дорослих, тільки трохи краще. Саме тому Наталя Забіла ніколи не заговарала з юним читачем, а вела розмову поважно й шанобливо, і часто – про речі дуже серйозні. Вона спілкувалася з дітьми просто й невимушено, не сюсюкаючи й не присідаючи навпочіпки, писала зрозуміло й цікаво, лірично й серйозно, наочно й тактовно розповідаючи, «що таке добре й що таке погано».

Просто і дохідливо розповіла письменниця малюкам про життя наших далеких предків у п'єсі-фантазії **«Перший крок»** (1968) та у драматичній поемі **«Троянові діти»**, яка є поетичним

переказом «Слова про Ігорів похід», присвятивши її 1500-річчю заснування Києва. 1972 року ці твори відзначено літературною премією імені Лесі Українки (стала першим лауреатом цієї премії).

Поетеса широко відома як перекладач і популяризатор в Україні дитячої літератури інших народів. Їй належать переклади творів Олександра Пушкіна, Миколи Некрасова, Сергія Михалкова, Агнії Барто, Самуїла Маршака, Корнія Чуковського. Плідно працювала і в галузі перекладу з французької, польської та інших мов. Твори самої письменниці перекладено багатьма мовами.

Орім того, Наталя Забіла була автором підручників «Читанка» для другого класу (1933) і «Читанка» для третього класу (1939), які перевидавалися кілька разів.

Забіла вела велику громадську роботу. Протягом багатьох років була головою комісії дитячої літератури у Спілці письменників України, членом редколегії дитячих журналів, редакційної ради Дитвидаву, виступала на письменницьких з'їздах і нарадах із питань дитячої літератури як критик і літературознавець.

Однією з найкращих книжок Наталі Забіли є цикл віршованих оповідань «Ясоччина книжка» (1934).

Кілька поколінь дітей мало щасливу нагоду зустрітися з письменницею, слухати її мудрі, душевні розповіді. Тепер це вже неможливо. В 1985 році Наталя Львівна Забіла пішла з життя. Похована в Києві.

Наталя Забіла: особисте життя

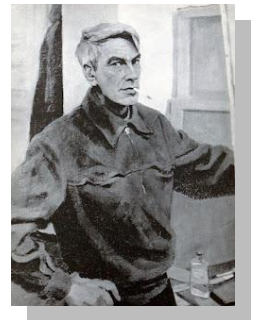
- ✓ Наталя Забіла була заміжня тричі.
- ✓ Першим її обранцем став письменник Сава Божко, з яким вони познайомилися в Харківському інституті народної освіти. Чоловік напівжартома називав Забілу «дворянською відщепенкою». Сава хвалився приятелеві, мовляв, одружився з Наталею, бо не мав соціальних забобонів. Пара жила разом кілька років, згодом розійшлися.

- ✓ Проте багато в чому завдяки Божко почала писати вірші українською. Вона читала їх на літературних вечорах, і поети закохувалися в її карі очі, сміливу усмішку і хлоп'ячу стрижку.

- ✓ У шлюбі Божко і Забіли народився син Тарас. До речі, материнство їй діалося нелегко.

- ✓ Другим обранцем Наталії став поет Антон Шмигельський. Їх шлюб протримався не більше року.

- ✓ А ще через кілька років Наталя втретє вийшла заміж – за художника Дмитра Шавикіна, з яким прожила до кінця

життя. У шлюбі народилася дівчинка Маринка. Після смерті чоловіка майже 20 років Наталя Забіла співала теплих материнських пісень онукам.

- ✓ У Наталю був ніжно закоханий красень Володимир Сосюра. «...Мені дуже сподобалась одна студентка. Вона була дуже красива ніжною і мрійною жіночою красою з правильними рисами обличчя, тонкими крилатими бровами й довгими віями, за яким сяяли карі, сповнені сонця її чудесних, глибоких, як щастя, очей. Це була Наталя Забіла», - так згадував про письменницю.

Вшанування пам'яті

- 1988 року засновано Літературну премію імені **Наталі Забіли** редакцією відомого популярного дитячого журналу «Малюток» за найкращий літературний твір та найкраще ілюстрування.
- У січні 2013 у Верховній Раді України зареєстровано законопроект про відзначення 110-річчя з дня народження Наталі Забіли заснуванням державної премії за твори для дітей.

Наталія Забіла: читати online

<https://www.ukrlib.com.ua/books/author.php?id=331>

<https://osvita.ua/school/literature/z/68982/>

<http://rozvyvajko.com.ua/virshi/virshi-natali-zabiloji/>

http://kazkar.info/ua/natalya_zab_la/

<https://kolobook.org/category/stihi/natalya-zabila/>

<https://skarbnu4ka.com/tag/natalya-zabila/>

<https://www.rulit.me/author/zabila-natalya-lvovna>

<https://kazkaua.org/category/kazki-natali-zabili>

«Мандруючи казками Наталії Забіли»
Літературна гра за творами Наталі Забіли
(Для користувачів-учнів 1-2 класів)

Зупинка 1 «Виправ помилки»

Бібліотекар читає уривки творів, роблячи помилки. Діти їх виправляють.

1. Одяглися діти в шуби, (люди)
Натопили сильно груби. (добре)
Зайці гріються в дуплі, (білки)
Щуки – в норах у землі. (миші)
Сплять олені в теплих лігвах, (ведмеді)
Груші в інею застигли, (сосни)
І під деревом на дні (кригою)
Сплять у морі окуні. (річці)

2. По ялинку бабка з дідом (внучка)
йшли по полю навмання. (лісі)
А за ними бігло хутко (слідом)
довговухе оленя. (цуценя)
Задивилась, мабуть, бабка (внучка)
на берізку, на сосну (ялинку)
і зронила якомсь з ручки
рукавичку хутряну.
Рукавичка маленька (невеличка)
на землі собі лежить. (снігу)
Раптом мишка тишком-нишком
з нірки вилізла й кричить (біжить)
– Ну й домівка! (хатинка)
Ну й дивинка!

3. На болоті біля ставу (річки)
там , де сиротне тепло (вогко)
ми знайшли смішненьку пташку (кумедну)
із пораненим хвостом (крилом)
Довгі ноги, чорні крила (сірі)
на голівці білий чуб (чорний)
Погляда на нас бадьоро (несміло)
- Ой, болить, не попливу! (не полечу).

4. Два хлопчини йшли у ліс, (морози)
все вдягали в іній. (вбирали)
В того був зелений ніс, (червоний)
а у цього – білий. (синій)
– Головним буде той із нас, (Старший)
кричить брат до брата, – (каже)
хто ведмедя зможе враз (людину)
до шкіри пробрати! (кісток)

Зупинка 2 «Знайди пару»

1. Очеретяна хатина
біля річечки була
і жила у ній родина
не велика, не мала:

1. «Хто кого злякався?»

2. – Куди, куди злетіла ти?
Чому, чому, чому?
- Із неба павутиннячко
Я віничком зніму !

2. «Вередливі жабки»

3. ... а в нього зошити й
Букварик, пенал, і пера й олівці .

3. «Андрійко-школяр»

4. ... А як придуть в русі вічним
всі дванадцять місяців,...

4. «Хто сильніший»

5. ... - Я суворий, я нажену на
всіх страхи, я й розхвилюю
синє море...

5. «Чотири пори року»

6. ... Довгі ноги, сірі крила,
на голівці чорний чуб...

6. «У дитячому театрі»

7. І самі себе, без льотчиків,
понад озером ведуть?!

7. «Дбайлива бабуся»

8. ... Зрости і стати – як оці
герої, що в боротьбі долають
всі путі!...

8. «Журавлик»

9. ... у садку зеленому, під рясними кленами, під кленами, під
липами...

9. «Старовинне місто»

10. ...Дерева просять: - Весно
красна, розкрий на гілочках бруньки!...

10. «Що нас жде в Новому році?»

11. ... Колись давно –давно на цьому місці були тільки гори, вкриті
густим незайманим лісом...

11. «Ладки, ладоньки, ладусі»

12. Білий котик спав на лаві
серед нашого двора.

12. «Вертольотчики»

Щасливий дар – творити для дітей

до 120-річчя від дня народження
Наталії Забіли

(методичні рекомендації)

Відповідальна за випуск Т.М. Ключ
Комп'ютерна верстка, набір та оформлення О.В. Дорохова
Літературні редактори Л.М. Казакова, Н.І. Шеша

Видавець та виготовлювач
КЗ «Чернігівська обласна бібліотека для дітей»
Проспект Левка Лук'яненка, 22-А, м. Чернігів, 14032

Тел. 95-19-45, 95-18-62
<https://chernihiv-lib.org.ua/>
e-mail: chernigivodb@ukr.net